

ผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ที่มีต่อการผลิตมังคุดคุณภาพ ในจังหวัดพัทลุง

ประถม มุสิกรักษ์*

คำสำคัญ 1. โรงเรียนเกษตรกร 2. เทคโนโลยีการผลิตมังคุดคุณภาพ
ความนำ

มังคุดนับเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ในปี 2546 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกมังคุดรวมทั้งสิ้นประมาณ 400,000 ไร่ เป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว 280,000 ไร่ ให้ผลผลิตรวม 280,000 ตัน คิดเป็นมูลค่ารวม 5,798.9 ล้านบาท (สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 จังหวัดสงขลา, 2547ก) ภาคใต้มีพื้นที่ปลูกมังคุดรวมทั้งสิ้น 254,093 ไร่ เป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว 156,555 ไร่ ให้ผลผลิตรวม 119,912 ตัน คิดเป็นมูลค่ารวม 2,158.4 ล้านบาท (สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 จังหวัดสงขลา, 2547ข) ผลผลิตมังคุดร้อยละ 93.9 ของปริมาณผลผลิตรวมทั้งประเทศใช้ในการบริโภคภายในประเทศ ประเทศไทยส่งออกมังคุดไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศคิดเป็นมูลค่าประมาณ 302.7 ล้านบาท แยกเป็นมังคุดผลสดแช่แข็ง 291.7 ล้านบาท และมังคุดแช่แข็ง 11.0 ล้านบาท ย่างกุ้ง ใต้หวัน และจีน เป็นตลาดหลักของมังคุดจากประเทศไทย ปริมาณส่งออกไปยังตลาดทั้งสามแห่งนี้รวมกัน 11,304.5 ตัน มูลค่า 210.426 ล้านบาท ขณะที่ญี่ปุ่นเป็นตลาดใหม่ของมังคุดผลสดแช่เย็น (ส่งออกครั้งแรกในปี 2546) แต่มีมูลค่าการส่งออกสูงถึง 57.87 ล้านบาท คิดเป็นปริมาณ 404.4 ตัน แต่ปริมาณผลผลิตมังคุดที่มีคุณภาพที่เกษตรกรผลิตได้มีน้อยกว่าร้อยละ 60 ของผลผลิตรวมทั้งหมด (ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี, 2539) ปัญหาหลักที่สำคัญของมังคุด คือ ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากเกษตรกรปฏิบัติตามเทคโนโลยีการผลิตไม่ครบถ้วน ประกอบกับสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนเป็นปัจจัยที่สำคัญ ราคาผลผลิตตกต่ำเนื่องจากผลผลิตด้อยคุณภาพ สถาบันเกษตรกรและเครือข่ายผู้ผลิตมังคุดไม่เข้มแข็งพอที่จะบริหารจัดการการผลิตและ

*นักศึกษาระดับปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

*The Effect of
Technology
Transfer
through
Farmer's Field
School on the
Quality
Mangosteen
Production in
Pattalung
Province.*

จัดการผลผลิตในเชิงธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปริมาณมังคุดคุณภาพไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ ผู้นำเข้าและบริโภคมังคุดในตลาดต่างประเทศเดิมไม่มั่นใจในคุณภาพมังคุดเนื่องจากปัญหาเนื้อแก้วและยางไหลในผลซึ่งยังไม่มีเครื่องมือตรวจสอบและคัดแยกที่มีประสิทธิภาพเชิงการค้า (สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 จังหวัดสงขลา, 2547ก) ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของผลผลิตมังคุด มีผลต่อราคาและความมั่นใจของผู้บริโภค ดังนั้นกรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้กำหนดให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตมังคุดคุณภาพตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรเพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตมังคุด โดยที่โรงเรียนเกษตรกรเป็นกระบวนการเรียนแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนามาใช้ในการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตร โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกรการทำงานส่งเสริมตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร มุ่งเน้นให้เกษตรกรร่วมกันทำการศึกษา และปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning by doing) เริ่มตั้งแต่การวางแผนศึกษาวิเคราะห์ทดลอง และทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีการพบปะกันระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ในไร่-นา - สวน ตั้งแต่เริ่มปลูก เพื่อจะได้เรียนรู้ถึงการเจริญเติบโตของพืชในแต่ละช่วงระยะเวลา ความสัมพันธ์ และการเคลื่อนย้ายของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศน์ ดิน น้ำ และพืช แล้ว

นำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจจัดการกับพืชที่ปลูก เป็นการฝึกให้เกษตรกรได้มีโอกาสคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจด้วยตนเอง นำเอาวิธีการที่ได้ผลจากคำแนะนำของทางราชการ หรือความรู้จากแหล่งอื่น ๆ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นมาฝึกทำเองอย่างง่าย ๆ เพื่อพิสูจน์และเปรียบเทียบผล โดยแบ่งเกษตรกรเป็นกลุ่มทำงานภายใต้กระบวนการหรือหลักสูตรที่สอดคล้องกับปัญหาของเกษตรกรแต่ละพื้นที่ เกษตรกรมีโอกาสนำผลมาอภิปรายและตัดสินใจในกลุ่มของตนเอง ทั้งนี้โดยการช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างใกล้ชิดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการหรือผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitators) ในการจัดอบรม มีผู้ใช้ชี้นำเช่นในอดีต (สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548 : 7)

การถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมังคุด เป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตมังคุดให้มีคุณภาพตามระยะการเจริญเติบโตของมังคุดเริ่มตั้งแต่ระยะหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ระยะแตกใบอ่อน - เต็มโตทางใบ ระยะก่อนออกดอก ระยะออกดอก ระยะผลอ่อน-ผลแก่ และระยะเก็บเกี่ยว สำหรับจำนวนครั้งในการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่ได้กำหนดไว้แน่นอนตายตัวขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร

จังหวัดพัทลุง มีพื้นที่ปลูกมังคุดประมาณ 16,760 ไร่ เป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้วประมาณ 6,113 ไร่ ผลผลิตรวมประมาณ 5,371.77 ตัน แหล่งผลิตมังคุดของจังหวัดพัทลุง คือ อำเภอกงหรา ตะโหมด ศรีบรรพต และกิ่งอำเภอสรีนครินทร์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง, 2547) จังหวัดพัทลุง ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้แบบมีส่วนร่วมตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา โดยกรมส่งเสริมการเกษตร อนุมัติให้ดำเนินงานโครงการส่งเสริมการจัดการศัตรูไม้ผลแบบผสมผสาน กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้โดยผ่านกระบวนการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมจำนวน 2 กลุ่ม ในอำเภอตะโหมด และอำเภอกงหรา (วิมลสิงห์พล, 2542) ต่อมาในปี 2544 ได้มีการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรชาวในจังหวัดพัทลุง หลังจากนั้นได้มีการนำกระบวนการ

ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรข้าวมาประยุกต์ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ใน ไม้ผล ได้แก่ มังคุด ลองกอง และทุเรียน ในปี 2547 กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดให้มีการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรมังคุดในจังหวัดพัทลุง จำนวน 3 โรงเรียน แต่การดำเนินการที่ผ่านมายังขาดการศึกษาวิจัยถึงผลการดำเนินงานในเชิงวิชาการที่น่าเชื่อถือ และในปี 2548 จังหวัดพัทลุง ได้ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตมังคุดคุณภาพตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จำนวน 5 โรงเรียนในพื้นที่ 5 อำเภอ คืออำเภอเมือง กงหรา ศรีบรรพต ป่าพะยอม และกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ มีเกษตรกรทั้งสิ้น 124 ราย โดยได้กำหนดแผนการถ่ายทอดความรู้จำนวน 5 ครั้ง (สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง, 2548) จากที่กล่าวมาข้างต้นการวิจัยนี้จึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรที่มีต่อการผลิตมังคุดคุณภาพ จึงได้ทำการศึกษา ผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรที่มีต่อการผลิตมังคุดคุณภาพ ในจังหวัดพัทลุง เพื่อนำผลจากการศึกษาไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมังคุด ในจังหวัดพัทลุงและจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมังคุดในจังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุดของเกษตรกรที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมังคุดในจังหวัดพัทลุง
3. เพื่อศึกษาปริมาณผลผลิตมังคุดที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของเกษตรกรที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมังคุดในจังหวัดพัทลุง

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุดคุณภาพกับปริมาณผลผลิตมังคุดที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของเกษตรกรที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมังคุดในจังหวัดพัทลุง

5. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมังคุดในจังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรที่มีต่อการผลิตมังคุดคุณภาพในจังหวัดพัทลุง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมังคุด ปี 2548 ในจังหวัดพัทลุง ในพื้นที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอเมือง กงหรา ศรีบรรพต ป่าพะยอม และ กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จำนวนทั้งสิ้น 124 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดจากประชากร 124 ราย จากการคำนวณโดยใช้หลักเกณฑ์ของ Yamane (1967) พบว่าตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

จำนวนทั้งสิ้น 95 ราย และสุ่มตัวอย่าง
เกษตรกรเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ โดยใช้
วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple
Random Sampling) ตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวม ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์
แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)
โดยการกำหนดตัวแปรที่ต้องการใน
ประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการ
วิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัด
ตัวแปรในแต่ละประเด็นตามที่ได้กำหนดไว้
แล้วจึงนำตัวแปรตามประเด็นตัวชี้วัด
และมาตรวัดมาสร้างเป็นข้อคำถาม
ประกอบด้วย คำถามปลายเปิดและ
คำถามปลายปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน
ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของ
เกษตรกร โดยการสัมภาษณ์เกษตรกร
ตามประเด็น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ
การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
จำนวนแรงงาน จำนวนต้นมังคุด ที่ปลูก
จำนวนต้นมังคุดที่ให้ผลผลิตแล้ว สภาพ
พื้นที่ปลูกมังคุด ลักษณะการปลูกมังคุด

ตอนที่ 2 การใช้เทคโนโลยีการ
ผลิตมังคุดของเกษตรกร เป็นประเด็น
สัมภาษณ์รายการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติ พร้อม
ระบุเหตุผล 3 ด้าน คือ 1. การจัดเตรียม
ต้นให้พร้อมสำหรับการออกดอก 2. การ
จัดการเพื่อชักนำการออกดอกและ
ควบคุมปริมาณดอกต่อต้นให้เหมาะสม

3. การจัดการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาของผลและเพิ่ม
ปริมาณผลผลิตที่มีคุณภาพ

ตอนที่ 3 ปริมาณผลผลิตมังคุดและผลตอบแทนที่
ได้รับเป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงปริมาณบันทึกผลเป็นตัวเลข
จำนวน 7 รายการ

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้าน
การผลิต ด้านการตลาด และด้านอื่น ๆ ของเกษตรกรที่
เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียน
เกษตรกรมังคุด ในจังหวัดพัทลุง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เกษตรกร โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้
วิจัยสร้างขึ้น โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 จัดทำแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรจาก
กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดที่เข้ารับการถ่ายทอด
เทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมังคุด ปี 2548
ในจังหวัดพัทลุง

4.2 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใน
ระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อบริการ
เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่าน
กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมังคุด ปี 2548 ในจังหวัดพัทลุง
ของแต่ละอำเภอ เพื่อออกไปสัมภาษณ์ตามแผน

4.3 ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ข้อมูลเกษตรกรกลุ่มตัว
อย่างตามที่ได้นัดหมายด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและมีแนวทาง
วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยนำข้อมูลที่ได้มา
ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูล จัดทำรหัส
ข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้เครื่อง
คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์
(Statistical Package For the Social Science : SPSS For Win-

dows) ค่าสถิติที่ใช้คือ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 52.45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครอบครัว เฉลี่ย 3.39 คน มีพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 11.4 ไร่ เกษตรกรทั้งหมดใช้แรงงานภายในครอบครัว ในการทำสวน แรงงานที่ใช้ในการทำสวนมังคุดเฉลี่ย 2.09 คน จำนวนต้นมังคุดที่ปลูกทั้งหมดเฉลี่ย 84.25 ต้น จำนวนต้นมังคุดที่ให้ผลผลิตแล้วเฉลี่ย 51.61 ต้น สภาพพื้นที่ปลูกมังคุดร้อยละ 57.9 เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่ปลูกไม้ผลอื่นร่วมด้วยโดยมีมังคุดเป็นพืชหลัก ใช้พื้นที่ปลูก 8x8 เมตร ต่อต้น มังคุดที่ปลูกมีอายุเฉลี่ย 7.04 ปี

จากการศึกษาระดับการใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุด พบว่า

- 1) การจัดการเพื่อชักนำการออกดอกและควบคุมปริมาณดอกต่อต้นให้เหมาะสม เกษตรกรมีการตัดแต่งกิ่ง มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี มีการกำจัดวัชพืช มีการให้น้ำกรณีที่ฝนทิ้งช่วง
- 2) การจัดการเพื่อชักนำการออกดอกและควบคุมปริมาณดอกต่อต้นให้เหมาะสม เกษตรกรส่วนมากไม่ปฏิบัติ
- 3) การจัดการเพื่อส่งเสริมการพัฒนารูปร่างของผล และเพิ่มปริมาณผลผลิตที่มีคุณภาพ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21 หรือ 12-12-17-2 หลังจากดอกบาน 4 สัปดาห์ มีการให้น้ำสม่ำเสมอทุก 3 วัน
- 4) การจัดการเพื่อป้องกันผลผลิตเสียหาย เกษตรกรส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวมังคุดโดยใช้จ่าปาไม้ไผ่ มีการคัดคุณภาพ ใช้ตะกร้าพลาสติกบรรจุมังคุด และ
- 5) ระดับการใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุดของเกษตรกร เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุดในระดับปานกลาง มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุดเฉลี่ย 9.42 ครั้ง ได้ผลผลิตมังคุดต่อต้นเฉลี่ย 18.68 กิโลกรัม เกษตรกรร้อยละ 36.8 ขายผลผลิตให้กับพ่อค้ามารวบรวมในท้องถิ่น และร้อยละ 36.8 ขายให้กับกลุ่มฯ โดยผลิตผลผลิตออกมากในช่วงเดือนมิถุนายน กรกฎาคม และ

เก็บเกี่ยวหมดในเดือนสิงหาคม โดยขายได้ในราคาเฉลี่ย กิโลกรัมละ 7.85 บาท และมีรายได้จากการขายโดยเฉลี่ย 5,433.68 บาท จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุดของเกษตรกร กับผลผลิตมังคุดที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานปรากฏว่า การใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุดของเกษตรกรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กับผลผลิตมังคุดที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

สำหรับปัญหาอุปสรรคในกระบวนการปลูกมังคุดให้ได้ผลิตคุณภาพของเกษตรกร คือ ขาดการรวมกลุ่มในการผลิต ไม่มีเงินทุนเพียงพอ ขาดความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษา การจัดการเรื่องน้ำ และการจัดการเรื่องตลาด ส่วนข้อเสนอแนะของเกษตรกร ได้แก่ จัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมังคุดคุณภาพ ควรสนับสนุนเกี่ยวกับการขุดสระน้ำในสวนมังคุดเพื่อการให้น้ำในสวนอย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยชีวภาพพร้อมทั้งจัดทำแปลงสาธิต จัดตั้งศูนย์รับซื้อในหมู่บ้านและควรเริ่มดำเนินการช่วงต้นฤดูกาลเก็บเกี่ยว และระบบตลาดควรอยู่ภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ทางราชการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทำให้ได้ทราบสภาพพื้นฐานของเกษตรกรที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการ

โรงเรียนเกษตรกรรมมังคุดในจังหวัดพัทลุง การใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุด ปริมาณผลผลิตมังคุดที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ความสัมพันธ์ของการใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุดกับผลผลิตมังคุดที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ซึ่งจะได้เสนอแนะเป็นแนวทางไว้ดังต่อไปนี้

1. ผลจากการศึกษาการใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุดของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.0 มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุดในระดับปานกลาง ซึ่งส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามเทคโนโลยีการผลิตไม่ครบทุกประเด็น ดังนั้นในการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรมมังคุด จึงควรเน้นให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีการผลิตไปปฏิบัติให้ครบทุกประเด็น เพราะว่าการศึกษพบว่า การใช้เทคโนโลยีการผลิตมังคุดในระดับปานกลาง ถึงระดับมาก จะทำให้ผลผลิตมังคุดที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นด้วย

2. การถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรม ควรคัดเลือกเกษตรกรที่มีความสนใจ สมัครงใจที่จะเรียนรู้ และควรคำนึงถึงพื้นที่ปลูกมังคุดและพื้นที่ที่ให้ผลผลิตแล้วของเกษตรกรด้วย เพราะจากการศึกษาพบว่า จำนวนต้นมังคุดที่ปลูก และจำนวนต้นมังคุดที่ให้ผลผลิตแล้ว มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการใช้

เทคโนโลยีการผลิตมังคุดของเกษตรกร

3. การถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรม ควรจัดทำแผนการถ่ายทอดให้ตรงกับช่วงระยะเวลาการเจริญเติบโตของมังคุด และดำเนินการถ่ายทอดความรู้ให้ตรงตามแผน จะทำให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำเทคโนโลยีการผลิตมังคุดไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ ควรให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรม และควรมีกระบวนการติดตามการดำเนินงานที่ชัดเจน นอกจากนี้ควรมีการติดตามการนำเทคโนโลยีการผลิตไปปฏิบัติของเกษตรกรด้วย

5. ผลจากข้อมูลของจังหวัดพัทลุง ปี 2547 มีพื้นที่ปลูกมังคุดประมาณ 16,760 ไร่ เป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้วประมาณ 6,113 ไร่ และจากผลการศึกษาพบว่า มังคุดที่เกษตรกรปลูกมีอายุเฉลี่ย 7.04 ปี ซึ่งเริ่มให้ผลผลิตแล้ว จะเห็นว่าพื้นที่ปลูกมังคุดที่ให้ผลผลิตแล้วมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังนั้น การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตมังคุด จึงควรใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรมมังคุด และเน้นให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีไปปฏิบัติให้ครบถ้วน ซึ่งจะทำให้ผลผลิตมังคุดที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานมากขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้นด้วย

6. จากสภาพปัญหาหาค่าผลผลิตมังคุดในปี 2548 มีราคาตกต่ำ ซึ่งเกษตรกรขายได้เฉลี่ย 7.85 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้เกษตรกรไม่มีความมั่นใจด้านการตลาด ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพมังคุดที่เข้มแข็งและมีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดีทั้งด้านการผลิต และการตลาด จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาหาค่าผลผลิตมังคุดได้

7. ภาคเอกชน (ผู้รับซื้อผลผลิต) ต้องมีมาตรฐานในการกำหนดคุณภาพของผลผลิตที่จะรับซื้อเป็นมาตรฐานเดียว และกำหนดราคาให้เหมาะสมกับมาตรฐานดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. 2546. ระบบการจัดการคุณภาพ : GAP มังคุดสำหรับเกษตรกร. กรุงเทพฯ.
- . 2547. มังคุด. เอกสารวิชาการลำดับที่ 14/2547.
- กลุ่มไม้ผล กองส่งเสริมพืชสวน. 2540. เทคโนโลยีการผลิตมังคุดให้มีคุณภาพ. กรุงเทพฯ.
- กลุ่มไม้ผล กองส่งเสริมพืชสวน และศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี สถาบันวิจัยพืชสวน. 2540. การผลิตมังคุดคุณภาพ. กรุงเทพฯ.
- โครงการชลประทานจังหวัดพัทลุง(สถานีพัทลุง). 2548. ข้อมูลปริมาณน้ำฝนจังหวัดพัทลุง ปี 2548. (อัดสำเนา)
- จิระศักดิ์ เพชรน้อย. 2548. การยอมรับและการเรียนรู้การส่งเสริมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในพระราชดำริ (ไม้ผล) ของเกษตรกร ปี 2547 จังหวัดจันทบุรี. สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี.
- จารึก นวลโคกสูง. 2547. รายงานการวิจัยการผลิตข้าวของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในพระราชดำริ ปี 2545 ตำบลสิมม อําเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา.
- ชาญชัย สว่างไสว. 2548. การส่งเสริมการจัดการไม้ผล (ทุเรียน, ส้มโอ) ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในพระราชดำริของเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี. สำนักงานเกษตรจังหวัดปราจีนบุรี.
- ถนอม ไชยเทพ. 2545. รายงานการวิจัยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการควบคุมศัตรูฝ้ายโดยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรกลุ่มนำร่องการปลูกฝ้ายอย่างยั่งยืน ปี 2544.
- ธนิต ลิ้มปาวิภากร และจิ่งแท้ ศิริพานิช. 2541. “อาการยางไหลในผลมังคุดจากส่วนต่าง ๆ ของทรงพุ่ม”. วารสารสาระไม้ผล. ปีที่ 3, ฉบับที่ 2, เมษายน.
- บุญมี ประระมะ. 2545. รายงานการวิจัยผลการดำเนินงานโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรข้าวในพระราชดำริ ปี 2544 ของเกษตรกรจังหวัดพะเยา. สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา.